

SOVYETLER BİRLİĞİ VERGİ SİSTEMİ

Mustafa YULUĞ

Maliye Müfettişi

BAŞLANGIÇ :

Sovyetler Birliği genel ve emperatif bir plânlama ile ekonomik hayatın düzenlediği bir ülkedir.

Böyle bir düzende vergileme fonksiyonunun da değişik olması normaldir. Bu etüdde, Sovyetler Birliği Vergi Sistemi ana hatları bakımından özetlenmektedir. Etüd, Anglo - Sakson ve Fransız iktisatçıların eserleri ile kısmen Sovyet iktisatçılarından yapılan çevirilerden faydalanılarak hazırlanmış olup, özet oluşu ve doğrudan doğruya yapılan bir araştırmaya dayanmaması dolayısıyla, bazı boşlukları içinde bulundurmaktadır.

*

**

Sovyetler Birliği'nde endüstri sektörüne devlet hâkimdir. İnşaat dışında endüstri sektöründe mülkiyet durumu şöyledir.

TABLO I

Mülkiyete göre gayrisafi üretimi (yüzde olarak) ¹

Yıllar :	1928	1937	1950	1958
Devlet teşebbüsleri	69.4	91.8	92	94
Kooperatif teşebbüsler Kollektif çiftliklerdeki bazı sanayi üretimi de dahil)	13.—	8.2	8	6
Özel Sektör	17.6	—	—	—

1) Bu ve bundan sonraki tablolar Alec Nove - The Soviet Economy (New York - 1961) adlı eserden alınmıştır. Miktarlar, 1 Ocak 1961'den önceki ruble ile ifade edilmişlerdir.

Ziraat Sektöründe ise, kolhoz denilen kollektif çiftlikler üretimin büyük çoğunluğunu meydana getirmektedirler. 1959 yılında ekili arazinin çeşitli üretim birimleri arasında dağılışı şöyledir :

	Yıl :	1959	
Kollektif çiftlikleri		130.2	Milyon hektar
Devlet »		58.8	»
Kolhoz personeli ile Kolhoz köylülerinin özel tasarrufları altındaki topraklar		7.2	»
Kendi başına çalışan çiftçilerin toprakları		7.01	»

Sovyetler Birliğinde, herhangi bir malı satmak üzere istihşâl eden bir şahsın bir başkasını istihdam etmesi yasaktır. Örneğin, bir ayakkabı tamircisi yardımcı kullanamaz. Buna karşılık özel yardımcı veya hizmetçi istihdamı mümkündür. Bundan başka, bir kişinin kendisinin üretmediği bir malı satması da yasaktır. Örneğin, bir şahsın pazardan satın aldığı sebze yi bir başkasına satması Sovyet hukukuna aykırı olur. Bu prensiplerin mutlak olarak etkili olduklarını ileri sürmenin pek doğru olamayacağını, baz yazarlar belirtmektedirler.

Bunlardan başka, iktisadî faaliyetlere girişmek kamu makamlarının müsaadeleri ile mümkün olmakta ve dolayısıyla bu makamlar, kamu sektörü içinde yer alması gerekli görülen bir iktisadî faaliyetin özel olarak yapılmasına mani olabilmektedirler.

ÖDEVLİLER VE ÖDEDİKLERİ VERGİLER

Sovyetler Birliğinde üretim faaliyetine katılan birimler şunlardır :

Devlet teşebbüsleri : Bunlar bizdeki iktisadî devlet teşekküllerine birçok yönlerden benzeyen kuruluşlardır. En önemli farklılıkları, istihşâl faaliyetlerinin kesinlikle plânlanmış oluşu ve kuruluş plânlarının genel plân içinde yer alışıdır. Herhangi bir kuruluşun plânlanmış istihşâl miktarı ton, metre gibi fiziki ölçüler yanında para değeri ile de ifadelendirilmektedir. Teşekküllerin faaliyetleri diğer gös-

tergeler vasıtasıyla da değerlenir. Bunlar örnek olarak, iş verimliliği ve kıt malzemelerle sağlanan tasarruf göstergelerini gösterebiliriz.

Teşebbüslerin alacakları malların fiatları ile satacakları malların fiatları üst makamlar tarafından tesbit olunmaktadır. Genellikle, malların alınacağı ve satılacağı yerler de tesbit faaliyetinin içindedir. Belirli fiatlara göre hazırlanan bir mali plân, yatırım ve üretim plânı ile birleştirilir ve teknik endüstriyel mali plân ortaya çıkarılır. Bu belgenin içinde, plân devresi sonunda ortaya çıkacak kâr veya zarar da yer alır. Önceden tayin edilen bu gibi kâr veya zararlara plânlanmış kâr veya zararlar adı verilir.

Teşebbüsler belirli kayıtlar içinde olmalarına rağmen, kaynaklarını daha verimli bir şekilde kullanıp plân dışı kârlar elde edilmesi bakımından teşvik edilmektedirler. Plân dışı kârların bir kısmı teşebbüs fonu denilen bir fona ayrılmakta, devlet bütçesine gitmekte, teknik geliştirmeler için verilen banka kredilerinin ödenmesinde ve diğer sahalarda kullanılmaktadır. Teşebbüs fonu, genellikle, teşebbüsteki personelin hayat seviyesinin geliştirilmesinde ve plân dışı yatırımların yapılmasında kullanılır. Aşağıdaki tablolar kârların kullanılış şekilleri bakımında bilgi vermektedirler.

TABLO II

Plânlanmış Kârların Kullanılışı

1958 yılında		
Devlet bütçesine	128.6	Milyar ruble
İşletme sermayesindeki arttırmalar	14.3	»
Yatırım'a	25.1	»
Diğer (teşebbüs fonu, jeolojik araştırmalar, yeni tekniklerin uygulanması için verilen kredilerin ödenmesi)	20.4	»

TABLO III

Üç Sovnarkhoz'da yapılan tetkikin sonuçlarına göre, teşebbüslerdeki plân üstü kârların kullanılmış yüzde nispetleri

	%	
Tesebbüs fonuna		19
İkametgâhlar inşasına		25
Sosyalist rekabet primleri		10.5
Yeni tekniklerin uygulanması için verilen banka kredilerinin ödenmesi		6
Tüketim malları fonu		3.5
Sovnarkhoz fonları		18
Devlet bütçesine		18

TABLO IV

Tesebbüs fonuna ayrılan miktarlar

	Toplamın yüzdesi	
	Plânlanmış kâr	Plân üstü kâr
Metallurji, petrol, kömür, çimento	6	50
Elektrik, kereste	4	40

Endüstri sektörü dışındaki bazı teşebbüsler özellikler arzederler. Bunların arasında inşaat teşebbüsleri, devlet çiftlikleri (sovkhozi), ortadan kalkmakta olan makine - traktör istasyonları ve ticaret-malzeme ikmal teşekkülleri vardır. İnşaatlar ya bizdekine benzer emanet usulüyle veya ayrı teşebbüsler tarafından yapılır. Bu ayrı teşebbüslerin meydana getirdiği tröstler de bulunmaktadır. Nakliyat, ulaştırma ve hizmetler bazı özellikler arzeden teşekküller tarafından idare edilirler. Dış ticaret ihtisaslaşmış ticaret birlikleri tarafından yürütülmektedir.

Kooperatif teşekküller : Tüketici kooperatifleri, sanatkâr kooperatifleri ve tarım kooperatiflerinden ibarettir. Bunları sırasıyla belirtelim :

1 — Tüketici kooperatifleri, şehirler dışındaki sahalarda dükkânlar ve tezgâhlar açar ve çalıştırır. Şehirlerdeki faaliyetleri tarım ürünü fazlalıklarını satmağa münhasırdır. 1956 yılında 270.000 perakendeci dükkânı idare eden 21.000 tüketici kooperatifi mevcuttu. Bunlar, millî bir birlik altında birleşirler. (Centrosuyuz) Risturn dağıtma bakımından tam bir kooperatif gibi çalışan bu teşekküller, esasında devlet perakende ticaret organlarının bir kolu mahiyetindedirler.

2 — Sanatkâr kooperatifleri : Bu kooperatifler küçük sanatkârların meydana getirdikleri kooperatiflerdir ve 1920 - 1930 yılları arasında kooperatifleşme hareketinin devamlı olarak teşvik edilmesi sonucunda ortaya çıkmışlardır. Bunların yatırımlar devlet tarafından finanse edilmeyip kendi kârlarından karşlanır. Kârları iyi bir şekilde vergilendirilmektedir.

3 — Kollektif çiftlikler: Bunlar bir veya birkaç köyde yaşayan ailelerin aralarında meydana getirdikleri bir çeşit kooperatiflerdir. 1949 da sayıları 250.000 in üstünde idi ve ortalama olarak 80 aile ile 453 hektardan meydana geliyorlardı. Bunların sayısı muhtelif birleşmeler dolayısıyla sonradan azalmış ve örneğin 1957 de 76.000 e düşmüştür. Makine - traktör istasyonlarının sayısı da 9.000 in üstüne çıkmamıştır.

Bu çiftliklerde işgücü çekirdek denilen bir birimden başlayarak diğer birimler haline gelir ve kollektif olarak çalışır. Kolhozların üzerlerinde gerek komünist partisinin ve gerekse idarî makamların devamlı etkilerinin olduğu ileri sürülmektedir. İdareleri, bir başkan ve köylülerin meydana getirdikleri idarî kurulların elindedir. Makine ihtiyaçları yakın zamanlara kadar makine - traktör istasyonları tarafından sağlanmaktaydı.

Kollektif çiftlikler, ürettikleri ürünlerin bir kısmını devlete verirler. Bu aynı verginin dışında kalan bir kısmını normale yakın fiatlarla yine Devlete satarlar. Bunların dışında kalan kısım da kolhoz veya serbest piyasa denen pazarlarda satılır. Bu pazarlarda fiatlar arz ve talebe göre teşekkül eder. Ayrıca, tüketici kooperatiflerine de satışlar yapılmaktadır. Serbest piyasadan elde edilen gelir, devlete yapılan satışlardan elde edilen gelirlere göre oldukça küçüktür. Aşağıdaki tablo bunu göstermektedir.

TABLO V

Yıllar :	(Milyar ruble)		
	1940	1950	1957
Devlete ve tüketici kooperatiflere yapılan satışlardan elde edilen gelirler	9.1	21.5	74.1
Serbest piyasada yapılan satışlardan elde edilen gelirler	7.3	9.1	13.6
Diğer gelirler	4.3	3.6	7.5
Toplam :	20.7	34.2	95.2

Devlete yapılan teslimat dışında kalan kısımlar satışa çıkarılır, tohumluk olarak ayrılır veya çiftçiler arasında mal olarak paylaşılır. Çiftçilerin ayrıca özel küçük toprakları vardır. Bu topraklarda ürettikleri ürünleri serbestçe pazara götürüp satabilirler.

Kollektif çiftliklerin gider çeşitlerine örnek olarak aşağıdaki tabloyu alıyoruz.

TABLO VI

Yıl :	1956	
Sigorta ve vergiler	10.9	Milyon rube
Sermaye fonuna ayırma	16.7	»
Köylülere ödenenler	42.2	»
İstihsal giderleri)		
Kültür fonu)	24.7	»
İdare giderleri)		
Toplam :	94.6	»

Özel mülkiyet Sektörü : Sovyetler birliğinde, özel mülkiyet sektörün büyüklüğü ve üretimdeki rolü önemli değildir.

Tarımda özel sektör kollektif çiftlik köylüleri ile Devlet teğebüslerinde çalışanların özel topraklarından meydana gelmektedir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi çiftçiler bu topraklarda ürettikleri ürünleri serbest olarak satabilirler. Küçük hayvanlar yönünden özel mülkiyet sektörü daha önemli olarak ortaya çıkmaktadır.

Kollektif çiftlik ve Devlet teşebbüslerinde çalışanların tasarrufları altındaki toprakların ortalama normal büyüklükleri 1/4 hektardan ibarettir. Toprağın bol veya kötü kaliteli olduğu yerlerde bu miktar fazlaşmaktadır. Bunların dışında, çok az sayıda, kendi başına çalışan köylülerin bulunduğu da ileri sürülmektedir.

*
**

TABLO VII

Devlet gelirleri

Yıllar :	(Milyar ruble)		
	1940	1950	1958
Muamele vergileri	105.9	236.1	304.5
Kâr transferleri	21.7	40.4	135.4
Makine - traktör istasyonları gelirleri (Diğer ziraat ihtisas kuruluşları dahil)	2.0	3.6	9.7
Kooperatif, kolhoz vergileri, mal ile ilgili olmayan faaliyetleri vergileme	3.2	5.5	16.6
Devlet borçlanmaları	11.4	31.0	10.6
Vasıtasız vegile	9.4	35.8	51.9
Sosyal sigorta gelirleri	8.6	19.6	33.1
Diğer gelirler	18.0	50.8	110.5

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere, Sovyetler Birliğinde esas olarak vasıtalı vergilere dayanılmaktadır. Bu, batı memleketlerindeki gibi oldukça aksine bir durumdur. Batı ülkeleri, genellikle maliyelerini, fiat arttırıcı vergiler yerine gelir vergisi üzerine dayandırmaktadırlar.

Sovyetler birliğinde esas olarak fiat arttırıcı vergiler vasıtasıyla gelir toplanmasının çeşitli nedenleri vardır.

Bir kere, kesinlikle plânlanmış bir ekonomide halkın hayat seviyesi doğrudan doğruya merkezi kararlarla tayin edilmektedir. Diğer bir deyimle, millî gelirin doğrudan doğruya istihlâke aktarılacak kısmı ve gelir farklılıkları merkezi plânlama kararları sonucunda ortaya çıkmaktadırlar. Böyle bir düzende, gelir vergisinin aşırı servet

farklarını azaltma veya herkesin gelirine göre devlet giderlerine katılmasını sağlama fonksiyonlarına ihtiyaç olmamaktadır. Bundan başka, milyonlarca ödevliden toplanacak gelir vergisi yerine çok daha az sayıda teşekkülden vergi toplamak idarî yönden daha uygundur.

Fiatları arttırıcı vergilerin kullanılmamasının bir diğer nedeni, bunların gizli vergiler oluşudur. Tüketiciler ve hatta perakendeciler ne kadar vergi ödendiğini bilmemektedirler. Bunun yanında, muamele vergileri perakende fiatların değiştirilmelerini sağlamak bakımından da kullanılabilir. Maamafih, bu konuya ileride tekrar dokunacağız.

Bu genel açıklamadan sonra gelir kalemlerinin incelenmesine geçelim.

Muamele vergisi : Bu vergi istihsal teşebbüsleri veya toptancı teşekküller tarafından ödenir. İstihsal kooperatifleri de bir kısım ürünleri bakımından bu vergiyi öderler. Muamele vergisi devlet veya kooperatiflerin perakende müesseselerince halka satılan mallar üzerinden tahakkuk ettirilir. 1950'de, perakende müesseselerinde sarfedilen her 100 rublenin 65'i vergi idi. Genellikle, (perakende satış fiatı - ticaret kârı) - (toptan satış fiatı) = muamele vergisi olduğunu ifade edebiliriz. Perakende fiatı arz ve talebe göre tayin edilir. Toptan satış fiatı ise, maliyete belirli bir kâr oranının eklenmesiyle bulunan fiattır.

Vergi tüketim malları veya esas tüketime gidecek malzeme üzerinden tahakkuk ettirilir. Bunun yanında elektrik, gaz ve benzin de vergilendirilmektedir. Halen uygulanmakta olan nisbetler yayınlanmamakta ve dolayısıyla, bilinmemektedirler. Maamafih, A. Nove, elektrik teşebbüslerinin ortalama % 15.8 muamele vergisi ödediklerini bir Rus yazarına aften, belirtmektedir.

Muamele vergisi esas olarak tüketicilere inikas eder. Sovyetler Birliği teorisinde bu verginin gerçekten bir vergi olup olmadığı tartışılmakta ve olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu teoriye göre, ortada bir vergi bahis konusu olmayıp, sosyalize edilmiş sektörde hasıl olan kârın yine aynı sektöre aktarılmasından ibaret olan bir durum vardır.

Muamele vergisi nispetlerindeki değişmelerin, fiatları arz ve talebe göre ayarlamak için kullanıldığını bazı yazarlar ileri sürmek-

tedirler. Diğer bazı yazarlar da, örneğin J. Robinson, muamele vergisi nisbetlerinin genellikle sabit olduğunu ve Sovyetler Birliğinde arz ve talebin, uzun devrede istihsal miktarı ayarlamalarıyla uyuturulduğunu ileri sürmektedirler.

Kâr transferleri: İngilizcede «profit tax» olarak isimlendirilen bu vergi, devlet teşebbüsleri faaliyetlerinden hasıl olan kârın, belirli sınırlar dışındaki kısmının devlet bütçesine intikal ettirilmesinden başka birşey değildir. Teşebbüsler, plânlanmış kârların en az % 10 nu Devlet bütçesine devrederler. Bütçeye intikal eden bu miktarlar bazı durumlarda «net» olmayabilirler. Diğer kelimelerle, bir teşebbüs belirli maksatlar için devlet bütçesinden yardım alabilir ve bu yardım gözönünde alınmaksızın bütçeye kâr devredebilir.

Muamele vergisi ile kâr vergisi arasında yakın bir ilgi vardır. Bunların her ikisi de perakende ve toptan fiatları arasındaki farklar dolayısıyla ortaya çıkmaktadırlar.

Sitarian'ın belirttiğine göre,² muamele vergisi ve toplam kârlar 1950 - 1963 arası gözönüne alınmış olarak, durmadan artmıştır. Bununla birlikte, bu iki kalemin artış nispetleri birbirinden farklıdır. 1950-1963 arasında, toplam kâr 7 misli artmış, buna karşılık muamele vergisi hasılatındaki artış ancak % 43.2 olmuştur. 1958 - 1963 arasında ise, toplam kârın artışı % 77.6 iken, muamele vergisindeki artış, ancak % 10.8 olmuştur.

Sitarian'a göre, bunların her ikisi de milli gelirin birer parçasıdır ve üç çeşit unsurun etkisi arasında kalabilirler.

- 1 — Madde imal eden endüstri kollarında mal hacminin artışı ve miktar endekslerinin yükselişi,
- 2 — İş verimliliğinin artışı ve üretim maliyetinin düşüşü,
- 3 — Genel fiyat seviyesinin dinamiği ve bünyesindeki değişiklikler,

Muamele vergisinin artma nisbetindeki düşmenin başlıca nedenleri, Sitarian'a göre, şunlardır :

- 1 — 1947 - 1954 arasındaki fiat indirimleri. 1954 de perakende fiat indeksi 1947 indeksinin % 43'ü idi. Yiyecek maddelerinde bu nisbet % 38 idi.

2) S. Sitarian, The Budget and Changes in Profits and the Turnover Tax - LASP çevirileri - Problems of Economics, Cilt VII, No. 1

2 — 1949 daki toptan fiyatlar reformu, bu reformla ağır endüstrinin çeşitli dallarında uygulanan vergi iptal edilmiş ve diğer bazı dallarda da muamele vergisi, kâr toplamını arttıracak şekilde azaltılmıştır.

3 — Devletin, zirai sektörden yaptığı alışlarda uyguladığı fiyatların arttırılması,

Buna karşılık da muamele vergisinde artış meydana getirecek unsurlar şunlar olmaktadır.

1 — Petrol, elektrik gibi ağır endüstrideki istihsal artışları,

2 — Tüketim malları ile ilgili ağır endüstride devamlı büyüme. Buzdolabı, radyo, motosiklet imal eden endüstri kolları gibi.

Toplam kâr büyüme nispetinin muamele vergisi nispetlerini aşmasının esas nedeni olarak Sitarian, bütün istihsal dallarındaki gelişmeyi ileri sürüyor. Yazar'a göre, bütün istihsal kollarında, iş verimliliğinin artması ve istihsal maliyetlerinin düşmesi dolayısıyla kârlılık nispetleri artmaktadır. Bundan başka, muamele vergisi sınırlı istihsal birimlerine uygulanmakta, buna karşılık, kârlılık, hemen hemen bütün istihsal birimlerinde ortaya çıkmaktadır.

Vasitasız vergilerin hasılatı önemsizdir ve gittikçe daha önemsiz hale gelmektedir. Bu vergilerin niçin tamamen ortadan kaldırılmadıkları sorulabilir. Bazı yazarlar, gelir vergisinin alışkanlıktan veya ileride kullanılmak üzere muhafaza edildiğini ileri sürmektedirler. Decentralization'a gidilmesi halinde bu vergi önemli hale gelebilir.

1958 yılında yayınlanmış bir kitaba göre, gelir vergisi nispetleri şöyledir :

Yıllık gelir (Ruble)	İşçiler müstahdemler	Yazarlar ve Sanatçılar	Koopera- tifleşmiş Sanatkârlar	Doktorlar ve Avukatlar	Kendi namına çalışan Sanatkârlar
2000	Muaf	1.5	Muaf	3	4.6
4000	Muaf	4.0	Muaf	6.65	9.8
6000	5.2	5.2	5.72	10.1	14.2
12000	8.2	8.2	9.02	18.5	24.5
24000	10.6	10.6	11.66	27.6	43.7
36000	11.4	11.4	12.54	34.9	43.6

Bu vergi, başlangıçta sınıf mücadelesinin bir aleti olmuş ve bazı guruplara ağır bir şekilde uygulanmıştır. şimdiki durumda da, işçiler ve mÜsdahdemlerin amme sektÖründen aldığı ücretlerle kooperatifleşmiş esnafın gelirleri lehine olduğu görÖlmektedir.

Zirai SektÖrün Vergilendirilmesi : Sovyetler Birliğinde, ziraatle uğraşan halk, doğrudan doğruya ve katılmış oldukları kooperatifler aracılığıyla vergilendirilirler. En büyük vergiyi de kolhozlar ödemektedirler.

Kolhoz, Devlete belirli bir miktar ürünü teslim etmek zorundadır. Bu miktar, kolhozun istismar ettiği toprağa göre tayin edilir ve iklim, coğrafi bölge gibi çeşitli unsurlara göre farklılaştırılır. Devlet bu mecburi teslimat karşılığında gayet düşük fiatlar üzerinden ödemeler yapar. Maurice Dobb, bunun bir farklılık rent'i olduğunu ileri sürmektedir. Yazar'a göre, böyle bir vergi olmasaydı, verimli topraklar üzerindeki kolhozlar diğerlerinden daha fazla bir kâr elde etmiş ve bu kârı ellerinde tutabilmiş olacaktı. Robinovich ise, bu gibi teslimatların kolhoz tarafından elde edilmiş artık değerin Devlete teslimi demek olduğu, kanısındadır.

Kolhozlar makine - traktör istasyonlarına da yaptıkları işlere karşılık aynî teslimatlar yapmak zorundadırlar, Makine - traktör istasyonlarının gitgide ortadan kalkışları, bu teslimatları önemsiz duruma getirmiştir.

Ziraatın vergilendirilmesi ile ilgili olarak bu sektörde çeşitli fiatlar ortaya çıkmakta idi :

1 — Mecburî teslimat fiatları.

2 — Kontraktatsia : Bu başlık altında devletin belirli bir miktarı vasat bir fiatla ve bundan fazla olan kısımları daha yüksek fiatlarla alması ifade edilir. Bu sistem, serbest piyasada satılmasına imkân olmayan sanayi ürünlerine uygulanan bir fiatlamadır. (Pamuk, kenevir, v.s. gibi).

3 — Gos - zakupka : Devletin organları, zorunlu teslimat kotasına tabi malların kota sınırları üzerindeki miktarlarına tayin ettikleri fiattır. Bu fiat, zorunlu teslimat fiatından daha fazla, buna karşılık serbest piyasa fiatından daha düşüktür.

4 — Serbest piyasa fiatları : Bu fiatlar, müdahalesiz arz ve talebe göre taayyün eden fiatlardır.

1953 yılından itibaren zorunlu teslimat ve gos-zakupla fiyatları devlet tarafından arttırılmıştır. Örneğin, 1952 taban alınmak şartıyla 1959 da gos - zakupka fiyatları indeksi toprak ürünlerinde 3.02 ve hayvan ürünlerinde 5.6 olmuştur. Bu durum kolhoz köylülerinin para gelirinin arttığını, dolayısıyla zirai sektörde monetization olayının gitgide kuvvetlendiğini göstermektedir. Bahis konusu fiatlardaki bu artışların, bunlarla ilgili ürünler dolayısıyla gerçekleştirilen muamele vergilerinde azalma meydana getireceği açıktır.

Kolhozların para gelirleri üzerine ayrıca gelir vergisi de uygulanmaktadır. Bu vergi 1941 yılına kadar gayet küçük bir nispette uygulanıyordu. Kolhozlar, bu yıla kadar, bütün para gelirleri ve satılmayan malların gayet düşük olarak değerlendirilmeleri sonucunda bulunan matrahlar üzerinden % 3 civarında bir vergi ödüyorlardı. 1941 yılında nispetler şöyle olmuştur.

a) Zorunlu teslimat karşılığında Devletten alınan miktarlar üzerinden % 4 (bu miktarlara, kolhozun genel gayeleri için kullanılan ürünlerin aynı fiatlarla değerlendirilmeleri sonucunda ortaya çıkan miktarlar eklenmektedir),

b) Gos - zakupka ve kontraktatsia fiyatlarıyla yapılan teslimat karşılığında elde edilen miktarlar üzerinden % 4,

c) Kolhoz üyelerine dağıtılan ürünlerin gos - zakupka fiyatları ile değerlendirilmeleri sonucunda bulunan miktarlar üzerinden % 8,

d) Serbest piyasadaki satışlardan ve diğer kaynaklardan elde edilen gelirler üzerinden % 8.

1948 ve 1952 yıllarında bu miktarlar arttırılmıştır.

1958 yılında farklı fiyatlar sistemi terkedilmiştir. Bu yıldan sonra Devlet, ziraat sektöründen yaptığı alışlar karşılığında tek bir fiyat uygulamaya başlamıştır. Bu durumda, gelir vergisinin de tek bir nispet dahilinde uygulanmasına başlanmış olduğunu belirtmek gerekir.

Kolhoz köylülerinin özel toprakları olduğunu söylemiştik. Bu topraklar dolayısıyla köylüler vergilendirilmektedirler. 1958 yılına kadar köylüler düşük fiatlarla zorunlu teslimatlar yapmak durumunda idiler. 1953 yılında zorunlu teslimat kotaları çok düşürüldü ve 1958 de de tamamen ortadan kaldırıldı.

Zorunlu teslimat mükellefiyetinin yanında, bir zirai gelir vergisi de uygulanmaktadır. 1953 yılına kadar bu vergi gelir normları üzerinden tahakkuk ettirilmekte idi. Gelir normları da hektar başına veya hayvan başına gelir olarak Cumhuriyet otoritelerince belirlenmekte ve mahalli otoritelere belirli sınırlar dahilinde farklılaştırmalar yapmak yetkisi tanınmakta idi. 1953 yılından itibaren vergi matrahları, çok daha basit bir şekilde, doğrudan doğruya köylülerin tasarrufu altındaki ekilebilir arazinin yüzölçümü üzerinden hesaplanmağa başladı. Toprağın kullanılma tarzı veya hayvan sayısı gözönüne alınmıyordu. Bununla birlikte, yüzölçümü birimine uygulanan miktarlar eyalete, bölgeye, mahsulün cinsine ve pazarlama imkânlarına göre farklılaştırılmaktadır.

Gelir Vergisi ile birlikte salınan bir başka vergi daha vardır. Bu önceleri bekârlar ve küçük aileleri olan şahıslardan alınmakta idi. Vergiden, üç veya daha fazla çocuğu olan şahıslar muaf idiler. 1958 de muafiyet sınırları genişletilmiştir. Bu vergi ilga edilmek üzere dir.

Bunlardan başka, Sovyetler Birliğinde halktan borçlanma usulüne de başvurulmaktadır. Holzman, bu ülkedeki borçlanmanın daha ziyade bir vergileme olduğunu ileri sürmektedir. Yine aynı yazar bu ülkede iki çeşit kamu borçlanması olduğunu belirtiyor 1 — Zorunlu mahiyette olan 2) Zorunlu mahiyette olmayan.

Diğer gelirlere örnek olarak şunları gösterebiliriz: devlet sigorta kârları, gümrük vergileri, pasaport ve otomobil harçları, pul gelirleri, v.b.
